

Sensibilització a la supervisió en el treball social. Un projecte d'acompanyament a l'inici de la pràctica professional

Raising awareness of supervision in social work. A project for support upon beginning professional practice

Maria Eva Díaz Martínez¹

ORCID: 0000-0002-4096-5814

Lola Serna González²

ORCID: 0000-0002-2219-6572

Recepció: 17/07/20. Revisió: 15/01/21. Acceptació: 16/02/21

Per citar: Díaz Martínez, M. E., i Serna González, L. (2021). Sensibilització a la supervisió en el treball social. Un projecte d'acompanyament a l'inici de la pràctica professional. *Revista de Treball Social*, 220, 119-134. <https://doi.org/10.32061/RTS2021.220.06>

Resum

El Col·legi de Treball Social de Catalunya (TSCAT) treballa per promoure la supervisió entre les professionals del treball social i, alhora, legitimar la professió del treball social en les tasques de supervisió dins dels serveis de benestar social. En aquest context sorgeix el Grup de Treball de Sensibilització a la Supervisió³ adscrit a la Comissió de Supervisió del TSCAT.

A l'article s'exposen la història i el funcionament del grup, i els dos primers projectes que s'han dut a terme. Es recullen els resultats de "L'enquesta sobre el coneixement i opinió de la supervisió a la col·legiatura", i el disseny, desenvolupament i resultats del "Projecte de sensibilització a la supervisió en el treball social".

La bona resposta de les col·legiades a la consulta i la valoració positiva de les participants al projecte de sensibilització empeny el grup a continuar treballant per donar resposta a les necessitats de supervisió del col·lectiu.

1 Diplomada en Treball Social i supervisora. Treballadora social dels Serveis Socials Bàsics. Consell Comarcal del Baix Penedès. evadiazm@coltscat.cat

D'altra banda, es reflexiona sobre algunes dades que fan pensar que entre les professionals del treball social hi ha una cultura de la supervisió vinculada a la institució on es treballa, més que ser viscuda com una eina individual de suport i millora de la intervenció professional.

Paraules clau: Sensibilització a la supervisió, treball social, acompanyament, rol i benestar professional.

Abstract

The Social Work Association of Catalonia (TSCAT) endeavours to promote supervision among social work professionals and to legitimise the profession of social work through supervision tasks within the sphere of social welfare services. In this context, the Task Force for Raising Awareness of Supervision arose, attached to TSCAT Supervision Board.

This paper sets out the history and the method of operation of this force, along with the first two projects carried out. It also compiles the results of the Survey on knowledge and opinions of supervision in the association, as well as the planning, development and outcomes of the Project on Raising Awareness of Supervision in Social Work.

The positive response from members of the association to the survey and the participants' positive assessment of the awareness project encourages the task force to continue working in order to meet the group's needs in terms of supervision.

Furthermore, this paper includes a reflection on certain data indicating that among social work professionals a culture of supervision prevails which is linked to the institution where they work, rather than being seen as an individual tool for support and improvement in professional intervention

Keywords: Raising awareness of supervision, social work, support, role and professional welfare.

Introducció

La supervisió és un procés teòric i metodològic que s'inicia durant la formació universitària i continua desplegant-se al llarg dels anys d'exercici professional.

La supervisió professional pot ser entesa, seguint les idees d'Aragonès (2010), com un espai de reflexió i de revisió de la tasca professional, de contrast entre la teoria i la pràctica quotidiana. Un espai que té com a objectiu entendre i discriminar els diversos elements que intervenen en una situació, amb la finalitat de millorar l'efectivitat de la tasca i aconseguir una satisfacció més gran en el desenvolupament del rol professional.

Durant els anys de formació acadèmica s'estableixen espais de supervisió per oferir acompanyament en l'adquisició de nous coneixements i habilitats necessàries per a la construcció d'un nou rol social: "la identitat professional". Hernández (1991) exposa la tasca facilitadora de la supervisió en aquesta construcció de la "identitat professional", tal com recull Puig (2009, p. 211). En la incorporació de les recents graduades al món laboral, aquest rol professional es posa en joc en els nous contextos d'intervenció. Una part del mapa cognitiu anterior entra en crisi i la professional novella assumeix en solitari aquest procés de construcció de la seva identitat fora de l'entorn educatiu.

Aquest procés en què es posa en joc el "saber", el "saber ser", el "saber fer" i el "saber estar"⁴ que caracteritza les professions d'ajuda és especialment difícil durant els primers anys d'incorporació al món laboral. La nova professional ja no disposa d'una "cap de pràctiques / tutora", ni d'un espai acadèmic de supervisió que l'acompanyin. I és precisament en aquests inicis on poden sorgir dificultats en la configuració del rol i la identitat professional. Un rol que és dinàmic i que pot tenir matisos diferents en funció de l'àmbit i el lloc concret de treball.

La professional que s'inicia comença a experimentar, en el contacte amb la pràctica professional, les seves habilitats, els coneixements, les tècniques i el que implica la relació amb els "altres", sent ella mateixa el principal instrument per a la intervenció, juntament amb la persona atesa. En aquests moments li sorgeixen dubtes, contradiccions... S'adona de les seves limitacions i se li desperten sentiments i emocions diverses: de solitud, d'inseguretat, d'angoixa. La dificultat en aquestes condicions per poder reflexionar i analitzar les intervencions poden abocar la treballadora social a situacions de "patiment" que li impedeixen experimentar l'essència del treball social.

És en aquest moment que la supervisió pot esdevenir un espai d'autocura on treballar el malestar emocional, ja que es tracta d'un procés que permet l'autoconeixement de la professional, dels seus propis recursos, i que facilita la gestió de les seves emocions en la relació d'ajuda. La supervisió, entre d'altres, té l'objectiu de promoure la cura i el benestar professional. La contribució de la supervisió al benestar i a la prevenció de l'esgotament professional és reconeguda i ha estat àmpliament estudiada a

la tesi doctoral de la doctora Puig (2009) i en altres publicacions posteriors seves. En paraules de Barenblit, citat per Puig (2011), "(...) el psiquisme propi dels professionals és l'instrument privilegiat per al desenvolupament de les activitats que es duen a terme i cal cuidar-lo" (p. 7).

D'altra banda, hi ha institucions o equips on no estan ben definits els límits i els espais d'intervenció de la treballadora social. Aquest fet genera en la professional dubtes en relació amb l'encàrrec institucional, amb les seves funcions i/o amb el lloc que ocupa el diagnòstic social i la seva mirada en l'equip. La supervisora amb formació en treball social aportarà tècnica, metodologia, definició del rol pròpia de la seva disciplina; que pot ajudar la professional a entendre i desenvolupar el seu rol en la institució, en l'equip i en la intervenció compartida amb altres professionals. En un espai de reflexió i cura com és la supervisió, la professional pot aprendre a realçar la mirada holística pròpia de la professió.

En l'actualitat, la majoria de professionals que s'inicien en l'exercici del treball social s'incorporen al món laboral amb condicions precàries de contractació, sovint temporals, i freqüentment en entitats que no ofereixen supervisió. Així, doncs, ens trobem amb professionals inexpertes, en una etapa il·lusionant de la seva vida professional que pot esdevenir crítica si no es compta amb un espai de revisió i acompanyament de la seva tasca.

Quan l'espai de supervisió es gaudeix des de l'inici de l'exercici professional, pot ser incorporat per la treballadora social com un espai necessari en el creixement i desenvolupament de la seva professió. Alhora, també pot facilitar prendre consciència de la supervisió com un espai de cura d'allò que és el principal recurs per a l'exercici del treball social: la mateixa treballadora social.

Aquest article té com a objectiu reflexionar sobre la pràctica i l'experiència de la supervisió. Per fer-ho, les autores volen compartir el procés del disseny i l'execució del projecte "Sensibilització a la supervisió des del treball social", impulsat pel TSCAT.

El projecte s'ha dut a terme des del Grup de Treball de Sensibilització a la Supervisió de la Comissió de Supervisió del TSCAT des de l'any 2015 fins a l'actualitat.

Els orígens: El Col·legi de Treball Social i la Supervisió

Tal com recullen Puig i Porcel (2015), a principi de la dècada dels 90, un grup de treball reunit al Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya van iniciar el procés per elaborar un document que emmarqués l'exercici de la supervisió per part de les treballadores socials. Aquest grup estava format per treballadores socials que ja s'havien iniciat en l'exercici de la supervisió: Teresa Aragonès i Viñes, Josefina Fernández i Barrera, Judit Montfort i Fradera, Amparo Porcel i Mundó, Carmina Puig i Cruells i Carme Rubí i Mart. Fruit de les seves reflexions i treball va néixer, al 1998, el document «La supervisió en el Treball Social», que no va ser publicat, però ha estat considerat com un document base que recollia els elements orientadors per a la pràctica de la supervisió per part de les treballadores socials. En el document col·legial, entre altres informacions, es definia el concepte de supervisió, les modalitats, la descripció del procés, i explicitava els models de referència de la supervisió que el grup considerava (Puig i Porcel, 2015).

En aquesta línia, el TSCAT treballa des de fa una dècada per fer arribar la importància i la necessitat de la supervisió a totes les professionals del treball social legitimant alhora la disciplina per liderar processos de supervisió dins dels serveis de benestar social.

L'any 2011, la Junta del TSCAT va exposar el seu interès per aprofundir en l'espai tècnic de la supervisió. Es van promoure convenis amb diverses administracions per anar implementant la supervisió, incidint en la creació d'una borsa de professionals del treball social que cobrissin la demanda de supervisors. Paral·lelament s'havia anat configurant un grup de treball sobre supervisió amb treballadores socials expertes en la matèria amb l'objectiu de:

- Pensar i reflexionar sobre la praxi de la supervisió.
- Fomentar l'exercici de la supervisió per part de treballadores socials.
- Formar professionals del treball social com a supervisors.
- Fer arribar la supervisió a les professionals dels diferents serveis del territori català.

La institució col·legial donava així cabuda als espais de reflexió i aprofundiment sobre la supervisió.

L'any 2013, el Grup de Treball es transformà en la Comissió de Supervisió i, fruit d'una de les línies de treball, s'iniciaren les dues primeres edicions de la Formació en Supervisió per a Treballadores Socials, com una iniciativa pionera del TSCAT.

L'any 2015, en finalitzar la formació, un nou grup de professionals s'incorporà a la Comissió.

Al llarg de les sessions de treball del grup inicial i de la posterior creació de la Comissió de Supervisió del Col·legi, s'havien anat posant sobre la taula algunes qüestions que preocupaven: “per què hi ha profes-

sionals que tenen present durant tota la vida laboral la necessitat de l'espai de supervisió i cerquen totes les alternatives possibles per gaudir-ne?". En canvi, "per què n'hi ha d'altres que no l'incorporen, o no el consideren important per al desenvolupament de la seva tasca? Per què la supervisió és una necessitat per a la bona praxi del treball social i una metodologia per revisar la tasca i no està incorporada com a eina de millora permanent en l'exercici de la professió?". Conseqüentment, es plantejava si, un cop acabada la formació del grau en Treball Social, les professionals tenien plena consciència dels beneficis d'aquest espai.

Per poder aprofundir en aquestes i altres qüestions es constitueixen el mes d'octubre de 2015 dos grups de treball en la Comissió de Supervisió: el Grup de Debat i Aprofundiment sobre les Bases de la Supervisió i el Grup de Sensibilització a la Supervisió.

El Grup de Treball de Sensibilització a la Supervisió

El grup de treball va néixer amb l'objectiu de sensibilitzar les professionals de la importància de la supervisió i específicament el col·lectiu de professionals que s'incorporen a la pràctica del treball social. Hi participaven 9 professionals, amb representació d'àmbits geogràfics i professionals diversos, i amb diferents nivells d'experiència en l'exercici de la supervisió.⁵

El mes de gener de 2016 es va celebrar la primera trobada, on es van acordar els 4 eixos prioritaris d'intervenció:

1. Donar a conèixer la supervisió entre les precol·legiades, mitjançant accions de difusió.
2. Conèixer la situació real de la supervisió en treball social mitjançant un qüestionari adreçat a tota la col·legiatura.
3. Dissenyar un servei de supervisió, ofert pel Col·legi, per a professionals que s'inicien en l'exercici del treball social.
4. Possibilitar l'organització de conferències, debats, cafès-tertúlia o activitats que afavorissin la divulgació de la supervisió.

Els eixos de treball es van concretar en 2 projectes: "L'enquesta sobre el coneixement i opinió de la supervisió a la col·legiatura" i el projecte de "Sensibilització a la supervisió en el treball social".

Tots dos treballs han estat coconstruïts amb la participació de totes les supervidores del grup alternant els lideratges i responsabilitats. La Dra. Carmina Puig va col·laborar en el treball d'anàlisi de les dades de l'enquesta.

Tal com recull Aragonès (2010):

5 Formaven part d'aquest grup de treball inicial les supervidores Esperanza Borrull Bori, M. Rosa Caba Muntada, Eva Diaz Martínez, Rosa González Merino, Cristina Pàez Cot, Inés Pérez Gallego, Laia Piqué Lliquete, Lola Serna González i Isabel Valls Ribas.

Hi ha maneres diferents de crear espais de supervisió, així com hi ha models diferents de fer supervisió en funció del perfil professional del supervisor i del marc teòric i conceptual amb què aquest dona sentit a la pràctica (p. 38).

El fet que la majoria de les supervisoros participants haguessin fet la Formació de Supervisoros del TSCAT ha ajudat a tenir un marc estructural i un enquadrament tècnic comú, tal com proposaven Puig i Porcel (2015), directora i coordinadora respectivament de la formació.

L'enquesta

Un dels interrogants que es plantejava en el grup de treball era: quin és l'estat de la supervisió entre les professionals del treball social? En aquell moment no es disposava de cap enquesta contrastada que cobris el territori català. Per això, i com a element que donés una mica de llum sobre aspectes a treballar en un futur, es va plantejar "L'enquesta sobre el coneixement i opinió de la supervisió a la col·legiatura". Els objectius de la consulta eren conèixer l'estat de la supervisió entre les professionals col·legiades, el volum de professionals supervisades, la presència de la supervisió al llarg de la vida laboral, la tipologia de la supervisió, la motivació, etc., així com la valoració que en feien des de la seva experiència.

L'enquesta, duta a terme amb el suport i els mitjans del TSCAT, es va enviar a totes les persones col·legiades (4.955 persones) per correu electrònic durant el mes d'octubre i novembre de 2016 per contestar en línia. Es va obtenir un total de 500 respostes, un 10% de les enquestades, i, així, va ser l'enquesta telemàtica feta des del TSCAT que havia obtingut un nombre més elevat de respostes fins aquell moment. Així, doncs, semblava significatiu i encoratjava a pensar que la supervisió interessava les professionals col·legiades. El treball de buidatge, l'anàlisi i la redacció de les conclusions va finalitzar el mes de setembre de 2018 i es va fer difusió dels resultats a través de les xarxes socials del TSCAT. Aquests resultats es poden consultar en línia (Grup de Sensibilització Supervisió del TSCAT, 2018).

Els resultats de l'enquesta van ser utilitzats com a mesura de contrast, i també per "(...) reafirmar i matisar els resultats (...) de la investigació "Estat actual de la supervisió externa als Equips Bàsics d'Atenció Social dels Serveis Socials Bàsics de Catalunya" (Puig et al., 2018, p. 78).

D'altra banda, les conclusions esmentades també han servit per anar contrastant informació durant el desenvolupament del projecte de sensibilització, i fer-hi canvis i ajustaments.

Algunes dades rellevants:

- El 66% de les col·legiades consultades manifestaven que s'havien supervisat durant la seva vida laboral, però no durant tota la seva trajectòria.
- Un 34% no s'havien supervisat mai.

Tot i que la gran majoria d'enquestades coneixien els beneficis de la supervisió, el fet que la institució on treballen no proporcioni aquests espais és el motiu principal per no supervisar-se. Es podria pensar que entre les professionals del treball social hi ha una cultura de la supervisió vinculada a la institució on es treballa, més que ser viscuda com una eina individual de suport i millora de la intervenció professional.

- El 46% de les supervidores que havien tingut les professionals eren de formació psicòlogues, mentre que un 43% estaven formades en Treball Social. En canvi, a la investigació de Puig et al. (2018), es recull una proporció inferior. Les supervidores tenien formació en Psicologia en un 56,7% i en un 19,9% dels casos les supervidores estaven formades en Treball Social.

En el que sí que coincideixen tant l'enquesta col·legial com la investigació és en com es valora l'aportació de la supervisora treballadora social. "(...) la gran majoria estimen que el fet d'estar titulat en Treball Social i conèixer aquest àmbit afavoreix una millor identificació professional, i creuen que es dona una millor comprensió de la tasca que es realitza" (Puig et al., 2018, p.130).

- Hi ha un consens unànime a valorar la supervisió com un espai necessari per a l'exercici de la professió del treball social entre les persones enquestades. Majoritàriament estan satisfetes amb l'espai i en valoren molt la utilitat.
- Una dada a tenir en compte és que només un 39% estarien disposades a buscar i assumir el cost econòmic de l'espai de supervisió quan des de la institució no se'ls ofereix dins de la jornada laboral.

El projecte de sensibilització a la supervisió des del treball social

Aquest projecte, tal com s'ha exposat anteriorment, respon a un encàrrec de la Junta del TSCAT en resposta a les inquietuds que el grup de supervidores havien fet arribar i a la motivació per impulsar la supervisió des del treball social.

El projecte es dissenyà durant l'any 2016 al llarg d'intenses reunions mensuals en les quals es va reflexionar i debatre fins arribar a consensuar la proposta.

Els objectius

El projecte neix amb l'objectiu general d'apropar i promoure la supervisió entre les professionals que s'inicien a fi que descobreixin i experimentin els espais de supervisió com:

- Un instrument de creació i construcció de pensament.
- Una eina de cura de la professional i de prevenció de la síndrome d'esgotament professional.
- Un espai per millorar la qualitat de les seves intervencions.

- Un acompanyament professional que permet compartir experiències, dubtes i emocions alhora que promou una activitat reflexiva i creadora d'un nou coneixement des de la pràctica diària.
- Un suport per a la treballadora social que s'inicia en la construcció del rol professional reforçant l'essència del treball social i potenciant la figura de la treballadora social com a principal instrument d'intervenció.
- Un espai d'articulació d'una xarxa de suport, de cura i contenció, que sovint són inexistents durant els primers anys d'incorporació al món laboral.

La metodologia

Es proposa el projecte com un itinerari de 9 sessions diferenciat en dues fases que es poden fer amb la mateixa supervisora o amb dues diferents.

La primera fase de sensibilització a la supervisió es desenvolupa al llarg de 3 sessions, quinzenals o mensuals, que poden ser grupals (3 a 6 persones) o en format individual.

Aquestes sessions permeten un enquadrament del procés de supervisió professional i faciliten la decisió de continuar i passar a la segona fase. S'inicia el treball amb una aproximació a la definició del concepte de supervisió, els seus objectius, els diferents actors, la supervisió com a procés i els compromisos que requereix. A continuació, es comença a experimentar la supervisió partint d'una proposta d'apropament a l'"objecte/subjecte" a supervisar que permet l'articulació entre "el pensar" i "el sentir". Per acabar, es du a cap una pràctica de supervisió en què es poden anar identificant els diferents elements que s'han presentat prèviament.

Aquestes tres sessions de la primera fase són gratuïtes per les col·legiades, subvencionades pel TSCAT.

Una vegada les persones han fet les sessions de sensibilització poden optar a continuar en la segona fase, on es desenvolupa el procés de supervisió pròpiament dit.

Aquesta segona etapa consta de 6 sessions, que poden ser en modalitat grupal o individual, prioritzant sempre que sigui possible la primera, i estan parcialment subvencionades pel TSCAT. En la segona fase, els grups estan formats per entre 6 i 8 membres.

Taula 1. Fases del projecte de sensibilització a la supervisió

<p>1a FASE</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Acollida participants.▪ 3 sessions individuals o grupals (3-6 participants).▪ Quinzenals o mensuals.▪ Objectiu: apropar les participants al concepte de la supervisió professional.▪ Gratuïtat per a les col·legiades.	<p>2a FASE</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Cal haver conclòs la 1a fase.▪ 6 sessions individuals o grupals (6-8 participants).▪ Periodicitat mensual.▪ Objectiu: aprofundir en l'experiència de la supervisió professional.▪ Aportació econòmica de la supervisada.
---	---

Font: Elaboració pròpia.

Inicialment, la població diana del projecte eren treballadores socials en actiu, col·legiades o no, que estiguessin dins dels primers 5 anys d'exercici del treball social, i es prioritzava les persones que no tenien supervisió en el seu lloc de treball. Posteriorment, s'ha ampliat a totes les professionals que no han participat mai en un espai de supervisió. Les supervisions es fan a les diferents seus territorials del TSCAT en funció de la preferència de la persona, amb la finalitat de facilitar l'accés i apropar el projecte a totes les col·legiades.

La difusió

En el disseny del projecte pren especial rellevància la seva difusió. Es plantegen accions en diferents àmbits tant amb l'objectiu de donar a conèixer el projecte arreu del territori català com per obrir espais de reflexió, debat i sensibilització al voltant de la supervisió des del treball social. "Donar a conèixer la supervisió" esdevé un objectiu transversal present en totes les accions que du a terme el Grup de Sensibilització.

Per aquest motiu, certes accions del procés de difusió també es van dissenyar amb l'objectiu d'acostar el programa a les noves graduades en Treball Social.

Per tal d'arribar al màxim de professionals, es va programar la difusió amb diferents formats, uns a través de les xarxes socials i altres presencials, que es fan de manera contínua al llarg de l'any.

A fi de donar suport a la difusió es va dissenyar un díptic amb la informació bàsica que es pot consultar al web del TSCAT.

Desenvolupament del projecte

El mes d'abril de 2017 es va iniciar la fase executiva del projecte pilot de sensibilització a la supervisió amb les primeres accions de difusió. Durant el primer any es va desplegar el projecte fent el seguiment i ajustament a través de les reunions mensuals del grup de sensibilització per tal de millorar el funcionament.

D'una banda, el TSCAT ha facilitat els seus canals digitals per fer la difusió del projecte a través de les xarxes socials i mitjançant correus electrònics a les col·legiades, i a treballadores socials de serveis públics, privats i d'iniciativa social.

Paral·lelament, s'ha anat informant personalment les noves col·legiades en el moment de la col·legiació oferint la possibilitat de contactar de manera telefònica o presencial amb alguna de les membres del grup de treball per rebre una informació més detallada del projecte.

Altrament, es van fer sessions informatives tant a les universitats catalanes com a la majoria de delegacions col·legials, treballant amb suport audiovisual i fomentant la participació amb dinàmiques grupals.

En algunes universitats es va fer difusió del projecte entre les professores-tutores de pràcticum a fi de trobar espais on la supervisió pugui estar present en el continu entre l'etapa formativa i el món professional. I és que com indica Fernández (2010):

La supervisió en la formació es planteja com a molt diferent de la supervisió professional, però a la vegada es considera molt important en el desenvolupament professional des de la perspectiva de l'aprenentatge al llarg de la vida (*life long learning*) i per motivar els estudiants a comptar amb la supervisió en la seva pràctica professional futura (p. 31).

El "sistema de convocatòria" s'ha modificat fins a establir ofertes trimestrals regulars, convocatòries grupals amb dates concretes, després de comprovar que han funcionat millor que les ofertes sense un calendari específic.

A fi de donar suport a la gestió de sol·licituds, fer la primera acollida, explorar la demanda i valorar l'opció grupal o individual, es van assignar referents del projecte a cada delegació.

En acabar el primer any, la Junta del Col·legi va acordar incorporar el projecte als serveis que ofereix habitualment.

L'avaluació

A fi d'avaluar el projecte s'ha fet una recollida de dades quantitatives mitjançant el registre de les accions dutes a terme, així com de les característiques de les participants, partint de les sol·licituds i d'unes fitxes inicials dissenyades amb aquesta finalitat. També s'ha fet una avaluació qualitativa mitjançant enquestes anònimes de satisfacció dels participants i la valoració de les supervisores recollida a les reunions de seguiment del projecte.

En els primers 3 anys han participat 60 col·legiades en la primera fase del projecte, 31 professionals en modalitat grupal i 29 en individual. D'aquestes 60 professionals, 10 han seguit la segona fase en modalitat grupal i 1 en modalitat individual.

Durant la trucada d'acollida i d'exploració de la demanda inicial s'ha detectat en alguns casos la necessitat d'assessorament tècnic i no de supervisió. Això ha permès orientar la professional a altres recursos de suport més adients.

Inicialment, malgrat que moltes sol·licitants triaven la modalitat grupal, la majoria es van acabar reconvertint a individual a causa de les dificultats organitzatives, fins que es va decidir canviar a la difusió trimestral, que ha permès la creació de grups.

Respecte al perfil de les persones supervisades, partint de les fitxes inicials recollides, pràcticament la meitat de les participants tenien entre 22 i 29 anys, el 93% eren dones i han participat col·legiades de totes les delegacions, de les quals destaquen Barcelona i les comarques tarragonines.

Pel que fa a les dades de l'exercici laboral, més de la meitat de les professionals treballen en entitats privades d'iniciativa social, un 37% en l'administració pública i la resta en entitats privades d'iniciativa mercantil. Els àmbits que sobresurten són en primer lloc gent gran, seguit dels serveis de salut i els d'atenció social bàsica. No és gaire freqüent treballar en més d'una empresa alhora.

Un 69% de les participants tenen fins a 4 anys d'experiència professional. Cal tenir en compte que el projecte es va iniciar el 2017 i s'adreçava a treballadores socials que es trobessin dins dels primers 5 anys d'exercici professional; és a partir del 2019 que s'amplia a totes les treballadores socials en actiu que no s'hagin supervisat mai.

Un terç de la mostra, aproximadament, tenen un contracte fix, i la resta es reparteix entre contractes temporals i interinitats.

Un 60% de les participants no s'havien supervisat mai, i les que ho havien fet, havia estat durant un període inferior a 1 any, majoritàriament.

Quant a la valoració qualitativa de les participants a la primera fase, la major part consideren que s'han complert les seves expectatives i que la informació rebuda s'ajusta a la idea que tenien de la supervisió. Manifesten haver-se trobat en un espai còmode on poder reflexionar sobre els dubtes que es generen en la praxis del treball social.

En general, l'organització (metodologia, espai, etc.) ha estat valorada positivament per les participants i alhora han fet propostes de millora respecte a la informació facilitada prèvia a les sessions i la seva durada.

Totes les participants consideren que la supervisió és una eina necessària per a l'exercici de la professió i la majoria manifesten haver pogut experimentar els beneficis durant les sessions.

Respecte de la mirada de futur, quasi la totalitat de les professionals creuen necessari incorporar la supervisió a la seva praxi professional i valoren la utilitat en els espais de treball. Moltes opinen que és un servei imprescindible i que totes les organitzacions haurien d'oferir-lo a les seves professionals.

A la darrera pregunta, sobre la intenció de seguir amb la segona fase del projecte, un terç de les participants responen afirmativament, i la majoria de les respostes (41%) són "No ho sé".

En finalitzar el segon any del projecte, atesos el baix volum de sol·licituds de primera fase i la minsa demanda de segona fase, respecte a les expectatives que el grup de treball tenia, es va contactar amb les persones que havien participat proposant-los una trobada a fi d'ampliar la valoració qualitativa. Tot i la mostra d'interès, ja que van respondre la major part de les professionals, només dues d'elles van assistir a la trobada presencial, que malgrat això va resultar molt profitosa. Les professionals, que van respondre tant mitjançant correu electrònic com presencialment, consideraven enriquidor participar en el projecte a l'inici de la pràctica professional. Es reconeixien els trets i beneficis tant de la supervisió individual com de la grupal en funció de les necessitats de cadascú. També es va valorar positivament l'enquadrament previ, el treball amb les expectatives, el fet de sentir-se escoltades i enteses, i l'atenció, per primera vegada amb alguna d'elles, dels aspectes emocionals que sorgeixen durant la pràctica professional.

Respecte als motius que les havien portat a participar en el projecte de sensibilització, van confirmar algunes de les hipòtesis que havien motivat el projecte: la inseguretat en la praxi, la necessitat d'identificar i/o definir quin és el rol en l'equip / institució / en la relació amb altres serveis,

la necessitat de trobar espais per reflexionar sobre la pràctica i també sobre les seves condicions i trajectòria laboral. Però també van poder apuntar algunes dificultats per sol·licitar la supervisió: la por a connectar amb la pròpia vulnerabilitat, la identificació del temps “d’aturar-se a pensar” com a “temps perdut” i la manca de percepció de la institució col·legial com un ens proper, entre d’altres.

Quant a les accions de difusió, s’han fet diferents ajustaments en funció dels resultats que s’obtenien. D’aquesta manera, després de la primera edició de les xerrades informatives a les delegacions col·legials, es va decidir no repetir-les per no haver assolit una assistència satisfactòria.

En canvi, atesa la bona acollida, s’han mantingut anualment les presentacions a les universitats, intentant que es programin en el context d’una classe per facilitar l’assistència i la participació de les alumnes.

Conclusions

Considerem que el projecte respon a l’objectiu general d’apropar i promoure la supervisió entre les professionals que s’inicien, ja que el 69% de les participants tenien 4 anys o menys d’experiència.

De la mateixa manera, creiem que també s’assoleix l’objectiu transversal del Grup de Treball de Sensibilització a la Supervisió de difondre la supervisió des del treball social. Pensem que ha estat positiu tant l’aproximament al món universitari com al col·lectiu de treballadores socials. La consolidació de la presentació anual en alguns dels centres universitaris ha permès explorar diferents formes de difusió del projecte connectant l’experiència de la supervisió acadèmica amb el món laboral. Tot i amb això, no s’ha pogut constatar el nombre d’alumnes que han accedit al projecte un cop finalitzat el grau de Treball Social. Durant els processos de difusió s’hi han interessat professionals que, malgrat que no complien els requisits del projecte, no havien experimentat mai la supervisió i han sorgit noves demandes de grups de supervisió per a col·lectius específics.

Respecte als objectius del projecte centrats a experimentar la supervisió com un espai de suport en la construcció del rol i en la millora de la intervenció, s’han recollit bones valoracions de les participants. En general, les treballadores socials principiants la valoren com un bon espai de configuració del rol i d’atenció a les dificultats, temors i interrogants que comporta; especialment en el *feedback* d’aquelles participants que treballen en equips on no hi ha altres professionals del treball social. En aquest redescobriments del rol i, per tant, d’aspectes metodològics vinculats a la seva praxi, les professionals participants sentien que podien millorar la qualitat de les seves intervencions.

Constatem certa dificultat per aconseguir la continuïtat que caldria en les dues fases per experimentar la supervisió com un espai d’articulació d’una xarxa de suport i un instrument de creació i construcció del pensament.

Es valora el funcionament de la primera fase de manera positiva, ja que permet que les treballadores socials facin un primer contacte amb l'espai de supervisió, puguin valorar si tenen la necessitat de supervisar-se i experimentar els beneficis i l'exigència del compromís que comporta.

En canvi, es considera baix el nombre de professionals que han continuat el procés. Tot i la bona valoració que fan les participants de la supervisió i del projecte, que en reconeixen els beneficis i que consideren que les institucions han d'oferir-la a les seves professionals, el 41% dubtaven sobre la seva continuïtat en la segona fase del projecte en aquell moment.

El cost econòmic podria ser un element important pel qual la majoria de les participants han decidit no continuar amb el procés de la supervisió. No podem oblidar un indicador que va aparèixer en els resultats de l'enquesta, segons el qual només el 39% de les enquestades estarien disposades a buscar i assumir el cost econòmic de l'espai de supervisió. Així, doncs, caldria continuar aprofundint si entre les professionals del treball social hi ha una cultura de la supervisió vinculada a la institució on es treballa més que una eina de millora de responsabilitat individual.

La inestabilitat laboral, els canvis de feina que comporten trasllats de domicili, la por a connectar amb la inseguretat pròpia dels inicis, les dificultats per comprometre's en un procés més llarg, el desconeixement de la resta de membres del grup, etc., són altres factors que han aparegut durant el procés que justificarien la manca de continuïtat.

Propostes de futur

El projecte s'ha anat construint al llarg de la seva execució. En revisió contínua, mitjançant les reunions de seguiment i treball, s'ha pogut anar reflexionant i elaborant propostes de futur.

Després de 3 anys d'execució, una de les propostes base és poder consolidar el projecte com un servei més del TSCAT.

Per facilitar aquesta continuïtat, s'ha començat a ampliar el grup de supervisores vinculades al projecte a fi de permetre el relleu a les professionals actuals, anant enriquint-lo amb noves propostes i visions, mantenint-lo viu i actiu, i revisant-ne periòdicament la continuïtat.

Es considera important seguir millorant la recollida de dades per tal d'analitzar els resultats anualment i aprofundir en el perfil de les participants. Això permetrà anar ajustant la població diana i fer arribar l'experiència de la supervisió a totes les col·legiades.

La sensibilització sobre la supervisió és l'objectiu transversal del grup, per això es volen consolidar i millorar les accions de difusió vinculades a les universitats, ja que són accions que il·lusionen i que permeten compartir amb les futures professionals les seves inquietuds i necessitats. S'està pensant a promoure altres formats per poder parlar de supervisió amb la col·legiatura en general, com tertúlies, clubs de lectura sobre supervisió, i a través del treball conjunt amb les diferents comissions del TSCAT.

Atès que les professionals del tercer sector representen un percentatge elevat de les participants i que és un sector on les professionals solen

iniciar-se, s'han engegat línies de treball per ampliar la difusió i facilitar l'accés al projecte.

De cara als cursos vinents s'estudien diferents estratègies per millorar l'acompanyament cap a la segona fase fent convocatòries trimestrals amb dates tancades i contactant amb les persones que han acabat la primera fase a fi de motivar-les a participar.

En el procés de difusió i execució del projecte ha sorgit la demanda d'algunes professionals de fer supervisió en àmbits específics. Així, doncs, es planteja com un repte de futur treballar des de la Comissió de Supervisió per impulsar aquesta modalitat i oferir espais grupals atenent a l'especificitat dels diferents àmbits de treball.

Arran de la covid-19

Per acabar, no es pot deixar de banda la reflexió sobre el temps d'incertesa que la crisi sanitària i social provocada per la covid-19 ha implicat per a les professionals del camp social. Les professionals hem descobert la nostra pròpia vulnerabilitat sense la proximitat física que ens permetia sentir-nos segures en l'escolta i en l'acompanyament de les persones i també sense els espais físics que fins ara estructuraven, organitzen i defineixen el nostre marc de treball (siguin els despatxos o els domicilis de les persones ateses). Si l'atenció social s'ha reorganitzat des de la llunyania física, la supervisió també ho ha fet "d'urgència". Per exemple, s'han dut a terme iniciatives des del TSCAT en col·laboració amb l'EASC (Associació Europea de Supervisió i Coaching) per acompanyar i donar suport a través d'internet a les treballadores socials durant aquest període. I és aquí on el projecte de sensibilització també s'ha hagut de repensar: no és el mateix poder dur a terme una supervisió individual en línia que una grupal, també és diferent iniciar un procés de supervisió en línia que mantenir o continuar-ne un d'iniciat prèviament. Per tot això hem de continuar reflexionant sobre l'enquadrament tècnic dels futurs grups de sensibilització, però també de tots els processos vinculats a la supervisió.

Referències bibliogràfiques

- Aragonès, T. (2010). Apunts sobre l'ofici de supervisora . *Revista de Treball Social*, 189, 32-47.
- D'Iribarne, A. (1994). Del contenido del trabajo a la cognición. *Revista de Trabajo*, 1. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Fernández, J. (2010). La supervisió en la formació dels treballadors socials en el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior. *Revista de Treball Social*, 189, 20-31.

- Grup de Sensibilització Supervisió del TSCAT. (2018). *Informe sobre L'enquesta de coneixement i opinió de la supervisió*. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya. Recuperat de https://www.tscat.cat/download/web/2019/Febrer/Resultat%20enquesta%20supervisi%c3%b3_novembre2018.pdf
- Hernández, J. (1991). *Acción comunicativa e intervención social*. Editorial Popular.
- Puig, C. (2009). *La Supervisión en la intervención social. Un instrumento para la calidad de los servicios y el bienestar de los profesionales* (Tesi doctoral), Universitat Rovira i Virgili. <https://www.tesisenred.net/handle/10803/8438>
- Puig, C. (2011). La supervisió en la intervenció social i educativa: una oportunitat de reflexió i pensament per als professionals que atenen la infància-adolescència. *Butlletí d'Inf@ncia*, 46. DIXIT Centre de Documentació de Serveis Socials. https://dixit.gencat.cat/web/content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/04_familia_infancia_adolescencia/butlleti_infancia_articulos_2011/links/46-profunditat1.pdf
- Puig, C. i Porcel, A. (2015). *La formació de supervisors: Presentació d'una experiència de formació de supervisors al Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya*. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya.
- Puig, C., Torrens, R. i Lerga, M. (2018). *Estat actual del servei de supervisió externa als Equips Bàsics d'Atenció Social dels Serveis Socials Bàsics de Catalunya*. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya.
- Tonon, G., Robles, C. i Meza, M. (2004). *La supervisión en Trabajo Social: Una cuestión profesional y académica*. Espacio.